DERS	**FIKIH**
SÜRE	7. HAFTA – 29 Ekim-02 Kasım 2018 – 1. SAAT + 2. SAAT
ÜNİTE	2. FIKIH İLMİNİN DOĞUŞU, GELİŞMESİ VE İCTİHAD
KONU	1. Fıkhın Başlangıç Dönemi ve İctihad 1.4. İctihad: 1.4.1. İctihad ve İctihadın Konusu, 1.4.2. İctihadın Şartları 1.4.3. İctihadın Gerekliliği
KAZANIMLAR	2. İctihad kavramını naslarla temellendirir. 3. İctihadın şartlarını ve gerekliliğini açıklar. 4. Sosyal değişim ile ictihadın gerekliliği arasında ilişki kurar.
KONUNUN İŞLENİŞİ	

1. FIKHIN BAŞLANGIÇ DÖNEMİ VE İCTİHAD

İctihad: Dinî konularda (haram, helal vs gibi) yeni sonuçlar elde etme, hüküm çıkarma, istinbat.

1.4. İCTİHAD

İctihâd - جَهَدَ - اِجْتَهَدَ - اِجْتِهَادٌ

Sözlük	Bir şeye ulaşabilmek için bütün gücü harcamak, ısrarcı olmak
Terim	Fakihin herhangi bir yeni hüküm elde edebilmek için bütün gücünü harcamasıdır

Müctehid: İctihâd ehliyetine sahip olan (İctihad edebilecek seviyeye ulaşmış, ictihad edebilen, yeni hükümler çıkarabilen) âlime denir.

Fıkıh literatüründe **müctehid**, **fakîh** ve **müftî** benzer anlamda kullanılır.

1.4.1. İCTİHAD VE İCTİHADIN KONUSU

İctihadın konusu: **hakkında kesin hüküm bulunmayan meseleler**dir.

Subûtu ve delâleti kat'î olan nassların (delillerin) belirlediği hükümlerde ictihâd yapılamaz.

Subûtu Ve Delâleti Kat'i Deliller: Mânâya ve hükme delaleti kesin olan, kendisiyle şer'î bir hükmün açıkça anlaşılabildiği, başka türlü anlaşılmasına imkân olmadığı delillere denir.

Örnek: **Analarınızla evlenmek size haram kılındı... (Nisa suresi, 23. ayet.)** حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ اُمَّهَاتُكُمْ

Ayeti hem Kur'an ayeti olması hem de mânaya delaletinin açık olması bakımından subûtu ve delaleti kat'î bir delildir. Çünkü Kur'an-ı Kerim korunmuş, bütün ayetleriyle Allah'tan geldiği şekliyle sabit olmuş bir kitaptır. Yani subûtu kat'îdir. Ayet, kendisinden başka bir anlam çıkarılamayacak açıklıkta ve kesinlikte annelerle evlenmenin haram oluşunu ifade etmektedir. **Dolayısıyla bu konu ictihâda kapalıdır**.

Te'abbüdî Hükümler: Subût ve delâlet yönünden kat'î nassların belirlediği hükümlerdir. Mesela domuz eti, usulüne uygun kesilmemiş murdar hayvanların etleri (meyte), kan, Allah'tan başkası adına kesilmiş hayvanların etleri haramdır7 ve bu hükümler değişmez.

1.4.2. İCTİHADIN ŞARTLARI

1.4.3. İCTİHADIN GEREKLİLİĞİ

***İctihad** dini bir görevdir ve ilke olarak **farz-ı kifayedir**.

*İctihad bilimsel bir faaliyet olduğu için ehline bu kapı her zaman açık olmuştur.

*Hz. Peygamber (s.a.v) ictihadı teşvik amaçlı usulüne uygun yapılan ictihadlarda müctehidlerin isabet hâlinde iki, hata durumunda bir ecir alacaklarını beyan eder. Bunlar içtihada verilen önemin göstergesidir.

*İctihad, İslam dininin hayata intibakını sağlayan ve fıkha dinamizm kazandıran yoldur.

Sevgili Peygamberimizin hayatından bir örnek:

Hz. Peygamber (s.a.v.) Muâz b. Cebel'i Yemen halkına dinî hükümleri öğretmek ve yargı görevini ifa etmek üzere gönderirken sorar:

- Ne ile hükmedeceksin?

Muâz: Allah'ın kitabı ile.

- Ya onda açık bir hüküm bulamaz isen?

Muâz: Rasûlünün sünneti ile.

- Onda da bulamaz isen?

Muâz: İctihad ederim, meseleyi çözümsüz bırakmam.

Bu cevaplar üzerine Hz. Peygamber: "Rasûlünün elçisini muvaffak kılan Allah'a hamdolsun" der.

Bu diyalog, bütün zamanlar ve makanlarda içtihadın gerekli olduğuna ve onun işlevine işaret etmesi açısından son derece önemlidir.

*Günümüz dünyasında birçok yeni mesele ortaya çıkmıştır. Bunlar Müslümanları da ilgilendirmektedir. Bunların dini hükmünü bilmek için ictihada ihtiyaç vardır.

Mesela genetik bilimindeki gelişmeler, gıdalarla ilgili yeni uygulamalar, tıp ve sağlık konularındaki organ nakli gibi yeni uygulamalar, ilaç sanayiindeki helal gıda ve sağlık problemleri, sürekli güncellenen ticaret ve ekonomik meseleler, bankacılık, bireysel emeklilik, sigorta gibi konular yeni tartışmalar örnek olarak zikredilebilir.

.

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. **“İctihad” ne demektir? Sözlük ve terim anlamını söyleyiniz.**
2. **“Müctehid” ne demektir? Benzer anlama gelen kelimeler nelerdir?**
3. **İctihadın konusu nedir?**
4. **İctihada kapalı olan delillerden ne anlıyoruz?**
5. **“Te’abbüdî Hükümler” ne demektir, açıklayınız?**
6. **“İctihadın Şartları (Müctehidde Bulunması Gereken Özellikler) nelerdir?**
7. **İctihadın gerekliliğinin hükmü nedir?**
8. **İctihad niçin gereklidir? Açıklayınız.**